



YÜCEL HAREKETİ VE MAKEDONYA TÜRKLÜĞÜ

FERİT SALİM SANLI*

Giriş

Makedonya; kendisine atfedilen “*Makedon Salatısı*”, “ırklar müzesi”, “*barut fıçısı*”, “*Balkanların kalbi*” gibi sıfatlarla maruf bir bölgedir (Çavuşoğlu 2005: 123). Bu bölge, içerisinde birçok Türk’ü ihtiva eder ve Makedonya’daki Türk varlığı 1633 yıllık bir maziye sahiptir zira Makedonya’daki Türk varlığının kökenleri 378 yılına kadar uzanmaktadır ve Orta Asya bozkır kültürünün taşıyıcıları olarak Hunlar bu topraklara ulaşmıştır. Avarlar ve kendilerine tabi Bulgarlar, Peçenekler, Uzlar, Kuman-Kıpçaklar bu topraklara vasil olmuş, birçok Anadolu beyi ve bizzat Osmanlılar (Makedonya 1372 yılı itibarıyla Osmanlılar tarafından fethedilmiştir) tarafından iskân ettirilen Türkmenler, bu topraklar üzerinde “yerleşik” bir hayat sürdürmüştür (Çavuşoğlu 2005: 124). Ancak bilhassa son iki yüzyıl; burada meskûn Türkler adına bir olguyu gündeme getirmiştir: “Göç”. Bu olguyu, makaleye konu olan Yücel Teşkilatı’ndan “Mehmet Ardıcı” şu sözlerle açıklamaktadır:

* Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Araştırma Görevlisi.

Bazen çekişecek
olmuşsunuz
aranızda. Hemen
büyükler demişler
ki; 'Bre çocuklar,
akransınız
sizler, aynı
mahalledensiniz,
Türk'sünüz bre...

"Göç etmek fikrinde olmayanlar, 'buralarda doğduklarını, kismet ise son nefeslerini yine buralarda vermeyi düşündüklerini' söylüyorlardı. Toprak her şey demektir. Asırlardır buraların sahipliğini yapmışlar, ekip biçmişler. Doğmuşlar-ölmüşler... Çeyizler bu topraklardan yapılmış, davullar hep bu topraklar sayesinde dövülmüş... Hepsinden de mukaddes olanı, anaların, ataların ve tüm sevilenlerin kabirleri burada... Düşün bir: Aynı köy, kasaba veya şehirlerde, hemen hemen aynı günlerde "merhaba" demişsiniz dünyaya güneşe. Büyükleriniz ilk defa fııldamışlar adlarınız ezanlarla, tekbirlerle kulacıklarınıza. Evleriniz bir başka şenlenmiş... İlk çocuk oyunları ile ilk dostluklara adım atmışsınız o saf, temiz güllücükleriniz ile... Bazen çekişecek olmuşsunuz aranızda. Hemen büyükler

demişler ki; 'Bre çocuklar, akransınız sizler, aynı mahalledensiniz, Türk'sünüz bre... İlk ders bu olmuş. Birleşme'nin, birlik olmanın ne demeye geldiğinin idrakine bu yoldan girişmişsiniz..." (Ardıç1991: 66,67).

Osmanlı Devleti'nin yaşadığı en büyük facialardan birisi olan 93 Harbi neticesinde, Balkanlardan Türkiye'ye birçok "Türk" göç etmek zorunda kalmıştır. McCarthy'den aktaran Ağanoglu, bu sayının "1.253.500" olarak belirtmektedir (Ağanoglu 2001, 33). Bu hadiseyi sistematik anlamda ilk büyük "göç" dalgası olarak nitelendirmek yanlış olmasa gerekir çünkü 1912-1913 yıllarında vuku bulan Balkan Harbi neticesinde ağırlıklı olarak Anadolu'ya olmak üzere birçok Türk, muhacir konumuna gelecektir (Çavuşoğlu 2005: 120). Bu iki dönemde Balkanlar'dan göç etmeyen Türkler için ise oldukça meşakkatli günler başlamıştır çünkü Türkler "ağır vergiler", "eziyetler", "soygun", "öldürme" ve sair baskılara muhatap bırakılmıştır. Bundan ötürü, 1923-1938 yılları arasında Romanya'dan 115.000, 1923-1949 yılları arasında Bulgaristan'dan 220.000, 1923-1945 yılları arasında Yunanistan'dan ise 400.000 kişi Türkiye'ye göç etmek durumunda kalmıştır. Makalenin ana konusunu ilgilendiren Yugoslavya'dan ise 110.000 civarında Türk, "anavatan" olarak nitelendirdikleri Türkiye'ye göç etmiştir (Ağanoglu 2006: 27). Son büyük "kitlesel göç" dalgası ise 1952-1967 yılları arasında olacaktır ve Türkiye Cumhuriyeti'nin "Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı bulunan" kıstasına bağlı bulunarak Anadolu topraklarına bir çok Türk avdet edecektir (Çavuşoğlu 2005: 121). Yaşanan "son kitlesel göçün" arka planında o dönemde Yugoslavya'nın tabiiyetinde olan Makedonya'da vuku bulan "Yücel Olayı" bulunmaktadır. Bu makale dâhilinde, Yücel Teşkilatı'nın kuruluşu, teşkilata dâhil olan isimler, teşkilatın ideolojik kaynakları, faaliyetleri ve teşkilat mensuplarının tevkiyatı hakkında bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

“Yücel” Teşkilatının Kurulması

Yücel olayında tevkif olan Şerafettin Yücelden “yücel” kelimesini tarif ederken kelimenin temelinde “yüce” sıfatının bulunduğuna işaret eder. Dil Kurumunun Türkçe sözlüğünde yücel kelimesinin hayranlık ve saygı duygusuyla beraber “yüksek yüce dağlar” olarak belirtildiğini ifade eden Yücelden; olumlu anlamda kullanılan bu kelimenin “kelime dünyasında eşine zor rastlanır bir tepe” olduğunu iddia eder. Yücelden ayrıca “yücel” kelimesinin “mümtaz”, “faik”, “mualla”, “ali”, “ulu”, “seçkin”, “muazzam” ve “tefeyyüz” sözcükleri ile eş anlamlı olduğunu söyler ve “yücel” sözcüğüyle; “ileriye yani tefeyyüze, ülkeye, ideale doğru bir hareketin” simgelendiğini beyan eder (Yücelden 1970, 69). Bu ifadelerden, teşkilatın için “yücel” adıyla kurulduğu hakkında fikir sahibi olunabilir.

Refik Özer, Alman işgalinin yaşandığı 1941 yılında; “millî varlığı”, “manevi değerleri”, “örf ve adetleri” korumak ve kollamak adına milliyetçi Türk gençliği tarafından “Yücel Teşkilatının” ilk nüvesinin kurulduğunu belirtmektedir .

“Yücel” teşkilatının hangi yıl kurulduğu noktasında farklı beyanlar ileri sürülmektedir. Yıldırım Ağanoğlu, Şerafettin Yücelden ve Kul Mehmet müstearını kullanan bir zat, 1941 yılını öne sürerken (Ağanoğlu 2006: 30), (Yücelden 1969: 25), (Mehmet 1974: 27), Sabahaddin Zaim 1944 yılını (Zaim,1969: 41), Yaşar Aytek ve Refik Özer ise teşkilatın kuruluş yılı olarak 1945 yılını (Aytek 1974: 1), (Özer 1945: 6) zikretmektedir. Ancak Refik Özer, Alman işgalinin yaşandığı 1941 yılında; “millî varlığı”, “manevi değerleri”, “örf ve adetleri” korumak ve kollamak adına milliyetçi Türk gençliği tarafından “Yücel Teşkilatının” ilk nüvesinin kurulduğunu belirtmektedir (Özer 1945: 6). Kuşkusuz bu muğlâklığın altında, teşkilatın “resmî” bir yapısının olmaması önemli rol oynamaktadır. Tarihler arasındaki farklar, orada yaşayan münevver Türkler’in faaliyetleri arasındaki aşamalara biçilen roller ile doğru orantılıdır ancak “Yücel” isminin ne zaman verildiği ve bu isim altında ne zaman teşkilatlanıldığı üzerine kati bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Yargan Buyruk müstearı ile “Yücel Teşkilatı” hakkında yazı kaleme alan bir zata göre, 1941 yılında, “Slavlığa karşı Türklüğün yaşaması ve bağımsızlığı için”, “Millî Türk Örgütü” isminde bir teşkilat kurulmuş ve “yöresindeki Türklerce içtenlikle” tutulan bu teşkilat giderek güçlenerek “Yücel” namını almıştır (Buyruk 1974: 25).

Mehmet Ardıcı’nın eserine müracaat edildiğinde ise, 1920’li yılların sonlarına doğru, Makedonya-Sancak-Kosova-Bosna’da yaşayan Müslüman cemaatin bir araya

gelerek “Cemiyet” adı altında bir partiyi kurduğu gözlemlenmektedir. Seçimlere de katılan bu partinin 14 milletvekili kazandığını belirten Ardıcı, bu partinin Makedonya Türk cemaati nezdinde önemli işlevler gördüğünü ifade etmekte ve de bilhassa Belgrat Üniversitesinde eğitim görmekte olan Türk gençlerinin “milliyetçi bir kadro” tesis ettiğini ileri sürmektedir (Ardıcı 1991: 19). Yine Ardıcı, 1941 yılında Üsküp’te Türkler tarafından kurulan “Y.R.Z” isimli bir grubun varlığına işaret etmekte ve bu grubun “Ata Hoca”¹ adında bir zatın riyasetinde kurulduğunu belirtmektedir (Ardıcı 1991: 41).

Dışişleri Bakanlığına Üsküp Konsolosluğu tarafından 1941 yılında gönderilen bir belge de, o yılın Üsküp’ü hakkında bir takım izlenimler doğurması açısından önem teşkil etmektedir. 2. Dünya Savaşı sırasında Almanların nüfuz alanına giren ve Bulgarlar tarafından işgal edilen Üsküp hakkında belgede yer alan şu sözler çarpıcı durmaktadır: *“Türlere ticaret ve sanat ruhsatyelerinin verilmesinden taallül gösterilmektedir. Türk amele iş bulmakta zorluk çekiyor. Öyle ki, kasabalardaki Türkler arasında zaruret ve sefalet korkunç bir şekilde artmaktadır.”* Bu bilgiye istinat ederek, işgalin Türkler adına ciddi anlamda iktisadi zorluklar çıkardığı anlaşılabilir. Belgede yer alan bir diğer bilgi ise “Yücel Teşkilatı”nın nasıl bir zeminde oluştuğu hakkında ipuçları vermektedir: *“Türklerin içinde münevver denilebilecek kimseler ancak birbirilerinin kuyusunu kazmakla meşgul olduklarından buradaki Türklüğün hiçbir teşkilatı yoktur...”* Üsküp’te Türklerin belediye nezdinde bir mümessili bulunmasını vilayet terviç etmekte ise de aradaki *nifak ve şikak* bu mümessilin seçilmesine engel olmaktadır. Bu noktada teşkilatın kurulması noktasında Türkiye’nin oynamış olduğu rol üzerinde bir nebze de olsa durmak gerekmektedir.

“Yücelcilerin Uluslararası İlişkileri”

Adı konulmuş olsun ya da olmasın “Yücelciler”, 1943 yılında Üsküp’te bulunan Türk Konsolosluğu ve konsolos vekili olan Emin Vefa Gerçek ile irtibata geçmiştir (Ağanoğlu 2006: 32). 1945 yılında bu göreve konsolos olarak atanan Şevki Erdoğan’ın nezaretinde yedi kişiden müteşekkil merkez komitesi kurulan teşkilat; Belgrat Türk büyükelçisi Kamil Koperler ile temasa geçmiş ve tüzüklerini sunmuştur (Özer 1998:7). Bu hususta “Makedonya Memleket Halk Cephesi Heyeti” tarafından yayımlanan mahkeme evraklarında önemli bilgiler bulunmaktadır. Davada yargılanan bir Yücelci olan Ali Abdurrahman sorgusu esnasında; teşkilatın oluşum safhasında yapılan üçüncü toplantıda Türk konsolosluğu ile irtibata geçilmesini teklif ettiğini ve Şuayib Aziz’i konsolosla kendisinin tanıştırdığını ifade eder (Makedonya Memleket Halk Cephesi Heyeti, 1948: 34). Bu sözlerden sonra savcı kendisine şu soruyu sormuştur: “Aziz ne vakit nizamnamenin ve yeminin yazılmasını ortaya sürdü?” Ali Abdurrahman bu soruya cevaben, Şuayib Aziz’in,

Belgrat'tan döndükten sonra bu karara vardığını ve bu kararı almasında Belgrat'taki temsilcinin talimatının etkin olduğunu belirtir (Makedonya Halk Cephesi Heyeti, 1948: 35). Yaşar Aytek de bu noktada mahkeme tutanaklarını teyit edecek bilgileri *"Yücel Oluşuyor"* başlığı altında şu şekilde sunmaktadır: *"Türklük için ben tehlikeli günlerde henüz adı bile bulunmayan Türk Milliyetçi Teşkilatına girmiş, bu teşkilat adına Belgrat Türk Büyükelçisi ile temas kurduktan sonra teşkilat üyelerini toplamış, Türkiye'nin Belgrat'taki Türk Büyükelçisinin şu taleplerini bildirmiştir: Teşkilatın bir tüzüğü ve bir Ant'ı olmalıdır"* (Aytek 1974: 2).

Şuayib Aziz'in sorgulanması esnasında ise Türk konsolosluğu ile nasıl irtibata geçtikleri sorulur. Aziz bu soruya cevaben, Türk konsolosluğu ile irtibata geçme kararını "arkadaşları" ile birlikte aldıklarını belirtir ve konsoloslukla irtibata geçerek; "teşkilatlanma" adına "direktif" almak istediklerini söyler. Aziz'in sorguda söyledikleri kadarıyla, konsoloslukta kendisine iyi davranılmış, yardım edileceği sözü verilmiş ancak daha faydalı olabilmesi hasebiyle "elçilik" ile irtibata geçilmesi telkini yapılmıştır (Makedonya Halk Cephesi Heyeti, 1948: 46). Aziz, sorgusunun devamında Belgrat'a hareket etmeden evvel, konsolosluktan referans mektubu istediğini ve bu mektup vasıtasıyla Büyükelçi ile görüşebildiklerini anlatır (Makedonya Halk Cephesi Heyeti, 1948: 50). Büyükelçi Şuayib Aziz "teşkilatlanma" noktasında yardım edeceklerini belirtir ancak onların da büyükelçiliğe Üsküp hakkında "malumat" toplamaları gerektiğini zikreder (Makedonya Halk Cephesi Heyeti, 1948: 51). Esasında, Yücelciler ile ilgili müspet ya da menfi görüşleri içeren vesikaların hepsinde bu bilgiler ışığında bir mutabakat bulunmaktadır. Burada şu faraziye ortaya atılabilir. 1941 yılı itibarıyla, konsolosluğun Türkiye'ye gönderdiği belgenin ifade ettiği gibi Üsküp'te yaşayan Türkler adına "hatırı sayılır" bir "teşkilat" bulunmamaktadır ve Türkiye bu durumdan muzdariptir. Dönemin konjonktürü itibarıyla orada memnun olmayan Türklerin de "teşkilatlanma" çabası içerisinde olması iki tarafın "ortak bir zemin" de uzlaşmalarına olanak tanımıştır. Açıkça görülmektedir ki, "Yücel" teşkilatı Türkiye ile organik bir ilişki içerisinde ve yazının ileri safhalarında görüleceği üzere Türk büyükelçiliği, bu teşkilattan "istihbarat" noktasında yardım alacaktır.²

1941 yılı itibarıyla, konsolosluğun Türkiye'ye gönderdiği belgenin ifade ettiği gibi Üsküp'te yaşayan Türkler adına "hatırı sayılır" bir "teşkilat" bulunmamaktadır ve Türkiye bu durumdan muzdariptir.

Bu minvalde, “Yücel teşkilatının” hangi uluslararası koşullar altında doğduğu ve diğer devletlerle olan ilişkisi de dikkate değerdir. Teşkilatın en azından “nüvesinin” oluşturulduğu yıllar bilindiği üzere II. Dünya Savaşı’nın devam etmekte olduğu senelerdir ve bu dönemde Makedonya; Almanların nüfuz alanına bağlı olarak Bulgarlar tarafından işgal edilmiştir. Mehmet Ardıcı; Balkan ülkelerinden hem “harp” öncesinde hem de “harp” esnasında “aristokrasi” sınıfının siyasi ve iktisadi menfaatleri istikametinde “Nazilerle” işbirliği yaptığını belirtmektedir (Ardıcı 1991: 14). Ardıcı’nın eserinin ilerleyen safhasında ise 1937 itibarıyla Şuayib Aziz ile yaptıkları bir sohbetten bahsedilmekte ve Almanların Balkanlar üzerinde “muhtemel bir yayılma” ihtimalinden konuşulduğu ifade edilerek Yugoslavya’da Tito kanadına mensup olanların “Stalin”, Kral kesimine yakın olanların ise İngiltere’den yardım aldığı belirtilmektedir (Ardıcı 1991: 22). Ardıcı’ya göre, Almanya’nın Balkan politikası belli olunca Bulgarlara “çengel” atmış ve bu hamleden sonra İngiltere atağa geçerek Bulgaristan’a Romanya’nın Dobruca bölgesini teklif etmiştir (Ardıcı 1991: 27). Ancak, Balkanlar’da beklenen olmuş ve Alman yayılmasından sonra Bulgaristan’a “Makedonya” bölgesi emanet edilmiştir.

Mahkeme evrakları gözlemlendiğinde, Yücelcilerin “Almanlar” ile dostluğundan ibareleri görülmektedir. Tevkif edilenlerden Ali Abdurrahman’ın sorgusunda bu minvalde soru sorulmuş ve Abdurrahman soruya cevaben önce “istilacılara” karşı savaşmak fikrinde olduklarını ancak “konsolos” ile irtibata geçtikten sonra “*Almanlar bizim dostumuzdur.*” yanıtını almalarının akabinde görüş değiştirdiklerini ifade etmiştir (Makedonya Memleket Halk Cephesi Heyeti, 1948: 26). Mahkeme tutanaklarına göre Bulgarlar işgalden çekildikten sonra da Yücelcilerin Almanlar ile irtibatı devam etmiş ve Yücelciler Almanlarında telkinleri ile o dönemde zuhur eden “halk kurtuluş hareketlerine” katılmışlar ve bilgi toplamışlardır (Makedonya Halk Cephesi Heyeti, 1948: 27). Dönemin Üsküp Konsolosluğu tarafından Türkiye’ye gönderilen bir belge de yer alan şu cümleler de Almanlar’ın bölgedeki Türkler hakkında bir “tasarrufunun olduğunu” düşündürmektedir: “*Üsküp’de Alman S.S. teşkilatına mensup dört memur Makedonya’daki cereyanları takip etmektedir. Bunların başı olan zat son günlerde Almanya’ya gidip ve avdetinden sonra, tanıdığı Türklerden Üsküp’te Alman idaresinin teessüsünden memnun kalıp kalmayacaklarını sormaya başlamıştır.*”

Yücelcilerle alakalı olumlu görüşler sarf eden eserlerde de bu teşkilatın Almanlar ile iyi ilişkiler içerisinde olduğu belirtilmektedir. Mesela Ağanoğlu, Şuayib Aziz’in Balkanlar’da “Stalin” tehlikesinin “farkında” olduğunu ve İngilizler ile işbirliği yapan Stalin’in “Müslümanları Balkanlar’dan silme planları” yaptığını düşünmektedir. Bundan dolayı Almanların Güneydoğu Balkanları emniyete almak adına Türk ve Müslümanların

dostluğunu kazanmak isteyeceğini düşünen Şuayip, Aġanođlu'na göre "ileri görüşlülük" göstermiştir (Aġanođlu 2006: 28). Eserin ilerleyen bölümlerinde, Bulgarlar'ın Üsküp' işgal ettiği yıllarda, teşkilatın Almanlar ile temasa geçerek "akıllı" bir politika izlediğini savunan Aġanođlu; bu sayede Bulgarların Türk cemaatine karşı kötü davranmamasının sağlandığı belirtilmiştir (Aġanođlu 2006: 37). Zira birazdan belirtileceği üzere Bulgarların işgal sürecinde Türk cemaati ile ilişkileri iyi olmamiştir. Bu minvalde Ardıcı, o dönemde şu sözleri sarf ettiğini aktarır: "Biz Türk-İslam Camiası'nın var olma şartları Almanya'nın atacağı adımlara bağlı kalmaktadır. Bakalım, bu badireden kurtulup **kendi devletimizi** kurabilecek miyiz?" (Ardıcı 1991: 30). Almaların Polonya'yı işgali ile birlikte ise Şuayip Aziz'in evinde yapılan bir toplantıdan bahseden Ardıcı; Aziz'in şu cümleleri aktardığını belirtir: "Almanların Polonya'yı işgal etmeleri büyük harbin adeta müjdecisi gibi geliyor. Çok geçmeden de buralar nasibini alacağa benzer yangınlardan..." (Ardıcı 1991: 31). Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere Yücelcilerin Almanlara "somut" bir sempatisi ve "ilişkisi" bulunmaktadır. Ancak mahkemede Yücelciler ayrıca "Anglo-Amerikan" lkelerle de işbirliği yapmakla da suçlanmıştır.

Mahkeme tutanaklarına göre Ali Abdurrahman'ın sorgusunda "teşkilata" başka kimlerin yardım ettiği sorusu sorulmuş ve Abdurrahman "İngiliz-Amerikalılar" (Makedonya Memleket Halk Cephesi Heyeti 1948: 37) cevabını vermiştir. Bir diğer tevkif edilen Yücelci olan Nazmi ise sorgulamasında; bu grubun vazifeleri arasında "*harbe teşvik edici propaganda*" yapmak olduğunu belirtmiştir. Nazmi'ye göre bu teşkilat "Anglo-Amerikanlar" ve Türkiye'nin dâhil olduğu bir grup ile Sovyetler Birliği arasında bir savaşın zuhur etmesinin kaçınılmaz olduğunu ve Anglo-Amerikanların müdahalesiyle Yugoslavya'da bulunan "Halk İdaresi'nin" yıkılacağını öngörmüştür (Makedonya Halk Cephesi Heyeti 1948: 66). Nazmi sorgusunda ayrıca aralarında yaptıkları bir toplantıda Ali Abdurrahman'ın "Anglo-Amerikanların" "*bir değişiklik olması için uğraşacaklarını*" söylediğini iddia etmiştir (Makedonya Halk Cephesi Heyeti, 1948: 68). Suçlamalara göre "Ankara radyosu" ve "Londra Radyosu" bu "reaksiyonun" oluşması noktasında mühim bir rol ifa etmiştir. Yücelciler ile ilgili diğer kaynaklarda iddia edilen bu destek ile alakalı herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Sadece Yaşar Aytek'in incelemesinde, Alman işgali bittikten sonra Rusların Tuna'yı geçmelerinin Amerika ile İngiltere'nin "işlerini ağırdan almaları" sonucunda gereleştiğini ve bu sayede Tito'nun Yugoslavya'ya hkim olduğu belirtilmektedir. İncelemede bu olay "Amerika ve İngiltere'nin büyük bir hatası" olarak nitelendirilmektedir (Aytek 1974: 1).

Yücel mensuplarının işgal sürecinde Bulgarlar ile münasebetleri ise "olumlu" olmamiştir. Aġanođlu, Bulgarların işgali sürecinde "kan kusturduklarını" ifade ederken

(Ağanoğlu 2008: 141), Altan Deliorman da Bulgar işgali sırasında Makedonya'daki Türklere "zulüm" yapıldığını ileri sürmektedir (Deliorman 1973:180). Yaşar Aytek ise, 1941 yılında Makedonya'da yiyecek, giyecek ve yakacak gibi malzemeleri almak için kupon dağıtan bir Bulgar memurunun, sıra bekleyen bir Türk'e; "*çekil Çingene*" diyerek bağırdığını anlatır. Buna mukabil sıra bekleyen Türk, kendisinin "Çingene" olmadığını, "Türk" olduğunu söyleyince memur şu tepkiyi vermiştir: "*Oştepološo* (daha da beter). Aytek'e göre bu "acı anı" Türklerin oradaki örgütlenmesinin ilk tohumu olmuştur (Aytek 1974: 1). Üsküp Konsoloslüğundan Türk Hariciyesi'ne gönderilen mezkûr belgede de, Makedonya'da bulunan "komitecilerin" de Bulgar işgalinden muzdarip olduğu çünkü Bulgar Hükûmetinin "en ufak teşkilatın başına bile" Bulgarları geçirdiğinden söz edilmektedir

Buraya kadarki süreçte, Yücelciliğin oluşumu, Yücel teşkilatının oluşum sürecinde ulusal ve uluslararası denge ve bu mihraklar ile Yücelcilerin münasebeti irdelenmeye çalışılmıştır. Bu safhada ise Yücelcilerin önde gelenleri, Yücelciliğin ideolojisi, faaliyetleri ve mahkeme süreci anlatılmaya çalışılacaktır.

"Yücelcilerin Faaliyetleri ve İdeolojik Yapısı"

Teşkilatın kurucusu olan Şuayib Aziz 1930 yılına kadar Üsküp'te "Ataullah Medresesinde" tahsil görmüş daha sonra ise "Mısır El Ezher Üniversitesi"ne gidip; "fıkah, tasavvuf, kelim ve Nasrani felsefesi" derslerini alarak üniversiteyi ikinci sırada bitirmiştir (Ardıçlı1991:143). Mezuniyetinden sonra Türkiye'ye gelip, Ankara Üniversitesinde "ilahiyat" dersleri vermek üzere anlaşılan Şuayib; ailesini almak için döndüğü Üsküp'ten savaşın çıkması hasebiyle geri dönememiş ve çiftçilik yaparak hayatını idame ettirmek durumunda kalmıştır (Ağanoğlu 2008:139). Teşkilatın bir diğer önemli ismi olan Nazmi Öner ise Belgrad Üniversitesi'nde "hukuk" tahsili görmüş, Üsküp'e geri döndükten sonra ise "Tefeyyüz Mektebinde" ve "Türk Öğretmen Okulunda" öğretmenlik yapmaya başlamıştır. Tito rejimi esnasında ise "Üsküp İdare Mahkemesi Genel Sekreterliği" görevini yürütmüştür (Ardıçlı 1991:143). Ali Abdurrahman ise Üsküp'te hem matbaacılık hem de öğretmenlik vazifesini yürütmüş, Adem Ali ise teşkilatın silah temini ve saklanması görevini ifa etmiştir (Ağanoğlu 2008: 139).³ Diğer önemli isimler ise Şerafeddin Yücel, Refik Şerif Mehmed, Hakkı Tevfik, Münir Süleyman, Burhanettin Haşim, Ahmet Halil Mustafa, Necati Recep, Halit Şükrü gibi isimlerdir ve bu isimlerin büyük çoğunluğu "öğretmenlik" yapmaktadır (Ağanoğlu 2008: 139).

Yücelciliğin oluşumunda ve faaliyetlerini yürütme noktasında o dönemde varlık gösteren Türk okullarının çok önemli bir tesiri bulunmaktadır. O dönemde Üsküp'te

bulunan “Tefeyyüz” ilkokulunun ve “İrfan” kız ilkokulunun bu minvalde dikkate değer işlevleri bulunmaktadır (Aytek, 1974:1). Halim Çavuşoğlu’nun bir makalesinde ise bu iki okulun yanında “Şefkat” kız sanat okulunun mevcut bulunduğuna işaret edilmekte ve Makedonya Federe Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra bu okullarda Türkçe derslerinin hem sayısının artırıldığı hem de Türkçe derslerinin “Latin” harfleriyle verildiği belirtilmektedir (Çavuşoğlu 2007: 143).

Yücelciliğin tesis edilmesinde bir diğer önemli rolü; 23 Aralık 1944 tarihinde yayıma başlayan “Birlik” adlı gazete oynamıştır. Gazetenin başına Nazmi Ömer ve Ali Abdurrahman geçirilmiş ve gazete Makedonya’daki “komünist” rejim tarafından zorluk çıkarılmadan neşredilmeye başlanmıştır. Ardıcı bunun sebebi olarak gazetenin “Makedonya’daki Arnavut propagandasına ve idealizmine mukabil olmak üzere bir denge unsuru” (Ardıcı 1991: 65) olarak görüldüğünü öne sürmüştür. Aytek ise bu durumu şu şekilde izah etmektedir: “Birlik gazetesi, basının kuvvetini iyi bilen komünist liderler tarafından büyük bir ilgiyle karşılanıyor. Komünist idareciler, kendi emellerine yararlı olur inancıyla az çok Müslüman kültürleri bir toplantıya çağırıp, geniş bir kadro sağlayacaklarını sanıyorlar...” (Aytek 1974: 1). Deliorman ise o dönemde Yugoslavya’nın Alman birliklerine karşı savaş hâlinde olduğunu belirterek, yeni idarenin maddi imkânlarının çok kısıtlı olduğuna ve cılız bir kadroyla çıkarılan “Nova Makedonya” isimli gazete dışında herhangi bir gazete olmadığı için bu “esnekliğin” sağlandığına işaret etmektedir (Deliorman 1974: 188). Nitekim, “logosunun yanında minare olan” gazetenin “komünistler” tarafından Yücelcilerin elinden alınması çok zaman geçmeyecek ve Yücel mensuplarının gazete ile alakaları kesilecektir (Ağanoğlu 2006: 36).⁴

Yücelciliğin teşkil edilmesindeki “ideolojik” argümanlar ise muhtelif sebeplerden kaynaklanmaktadır. Bunlardan en önemlisi hiç kuşkusuz anti-komünist bir duruşu sergilemeleridir. Ancak, Baskın Oran bu hususta farklı bir görüşü dile getirmektedir. Baskın Oran, 1930’lu yıllarda Türklerin, “millî ve dinî” haklara kavuşmak adına “komünistler” ile işbirliği yaptığını ancak bu desteğe rağmen savaştan sonra Türklerin isteklerinin yerine getirilmediğini belirterek; bu durumun “Yücel” teşkilatının kurulmasını teşvik ettiğini ifade etmektedir (Oran 1993: 136). Bu bilgiler ışığında, Yücel mensuplarının anti-komünizminin “ideolojik” olmaktan önce “siyasi” ve “sosyo-kültürel” sebeplerden kaynaklandığı düşünülebilir. Bir diğer ideolojik kaynak ise “Arnavut milliyetçiliğine” karşı bir tavır takınmalarıdır. II. Dünya Savaşı esnasında, bilhassa Bulgar işgali esnasında Türkler üzerinde “Arnavutlaştırma” politikası uygulanmış, Türk çocuklarının devam ettiği okullara “Arnavut milliyetçisi” öğretmenler atanmış⁵ ve savaş sonrasında yeni idare tarafından “Soyadı Kanunu” vasıtasıyla Türklerin daha önce “yevic” veya “yeva”

II. Dünya Savaşı esnasında, bilhassa Bulgar işgali esnasında Türkler üzerinde “Arnavutlaştırma” politikası uygulanmış, Türk çocuklarının devam ettiği okullara “Arnavut milliyetçisi” öğretmenler atanmış.

ekleriyle Sırpçaya tatbik edilen soyadları bu kez “i” eki sayesinde Arnavutçaya adapte edilmiştir (Çavuşoğlu 2007: 130). Ardıcı da “Arnavut” milliyetçiliğini işaret ederek, Yücel teşkilatının zamanında tedbir alarak, Türk cemaatinin eritilme politikasına karşı durduğunu belirtmektedir (Ardıcı 1991: 20).

Yücelcilerin ideolojilerine örnek olarak verilebilecek bir diğer emsal ise, “ileri gelen Türk aydınlarını temsilen” Şuayib Aziz’in başkanlığında, “Üsküp Komünist Partisi” yetkilileri ile yapılan bir toplantıdır. Toplantıda “Üsküp Komünist Partisi” yetkililerinden birisi Türk aydınlarına; *“kadınlarımızı, eoterinizi, bahçe-lerinizi ve mahrem yerlerinizi gizleyerek ne geçecek elinize, açılmanız gerekir”* demiştir. Şuayib Aziz ise bu öneriye; *“Beyler, kadın örtünmesi dinimizce emredilmiştir. Buna setr-i avrat derler. Namus anlayışımız tesettüre ve aile yapımıza bağlılıkla ölçülüdür. Bırakın bizler utanalım*

dinimizden, kültürümüzden, örtümüzünden sizin yerinize.” cevabını vermiştir (Murat 2010:8). Burada, Yücel teşkilatının “dindar” bir yapıyı temsil ettikleri görülmektedir. Bu minvalde, Yücel teşkilatı mensubu olan Mehmet Ardıcı’nın eserinde birçok vurguya rastlamak mümkündür. Türkiye’de yaşanmış olan “kılık kıyafet” devrimini dahi eleştirmiş olan Ardıcı (Ardıcı1991:59); eserinde “kıyafet devrimi” yaşayan Makedonyalı Türk kadınlarını da telin etmektedir (Ardıcı1991: 60).

Mahkeme tutanaklarına bakıldığı vakit ise, Yücel teşkilatının ideolojisi hakkında şu bilgilere ulaşmak mümkündür. Ali Abdurrahman sorgusunda, yaptıkları propagandalarda; “köylülerin toprakları ellerinden alınacak”, “bu idare altında din kalmayacak”, “özel sektör barındırılmayacak” ibarelerini kullandıklarını belirtmektedir (Makedonya Halk Cephesi Heyeti, 1948: 33). Yücel Teşkilatı ile alakalı bir tebliğ sunan Av. Salih Murat, dönemin mevcut kanunlarından “her türlü millî, din ve ırk ayrımı yapılmayacak” kanunu ile “ateistliğin-dinsizliğin yolunu açma” niyetinin olduğunu iddia etmektedir (Murat 2010: 5). Ayrıca Murat’a göre “toprak reformu ve kolonizasyon kanunu” vasıtasıyla Makedonya’daki Müslüman Türklerin mal ve mülklerine el koyulma amacı güdülmüştür⁶ (Murat 2010: 5). Bu bilgiler ışığında, Yücelcilerin “muhafazakâr orta sınıfı” temsil eden bir yapı olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Yücel mensupları arasında yer alan ve tevkif edilen Refik Özer’e göre, “teşkilatın” beslendiği ideolojik kaynaklar arasında ise; Atatürk’ün “Büyük Nutku”, Mehmet Akif’in

“Safahat”ı, Ziya Gökalp, Mehmet Emin, Namık Kemal ve Yahya Kemal’ yer almaktadır (Özer 1998: 7).

Yücelciler’in faaliyet alanını ise iki kısma ayırmak yerinde olacaktır. Birinci kısım Yücelcilerin, sosyo-kültürel faaliyetleri, ikinci kısım ise “istihbarat” alanına dair yaptıkları çalışmalardır. Sosyo-kültürel faaliyetlerine bir göz atıldığı takdirde, Yücel teşkilatının, daha önce zikredildiği üzere Latin Alfabesiyle ilk Türkçe gazeteyi çıkardıkları, Üsküp Radyosunda ilk Türkçe yayını ve Türkçe eğlence programlarını düzenledikleri gözlemlenmektedir. Ayrıca, Yücel mensupları ilk Türk öğretmen kurslarını organize etmiş ve bu kurslar sayesinde birçok Türk öğretmenin yetişmesine olanak sağlamıştır. Okullar için Türkçe okuma kitapları hazırlayan Yücel mensupları, Üsküp’te bulunan “SokolskiDom” tiyatrosunda müsamere yapılması adına da birçok eseri Türkçeye çevirme uğraşını vermiştir (Yücelden 1970: 70). Şerafettin Yücelden, Yücel mensuplarının bu faaliyetleri “karşılıksız” yaptıklarını ifade ederken amaçlarının, “ırktaşlarını komünizme karşı” korumak ve onlar arasında “Atatürkçülüğü yayarak; Türkiye Cumhuriyeti sevgisini” arttırmaya çalışmak olarak nitelendirmiştir (Yücelden 1969: 26).

Yücelcilerin bir diğer “faaliyet” alanı ise “istihbarat” alanında yapmış oldukları çalışmalardır. Yücel mensupları bu “bilgileri” hem Üsküp Konsolosluğu adına hem de Belgrad Büyükelçiliği adına yapmaktadır. Bu hususta hem mahkeme tutanaklarında (Makedonya Memleket Halk Cephesi Heyeti, 1948: 55, 57, 58, 59, 63, 75, 76) geçen zabıtlarda hem de Yücel mensubu olan Mehmet Ardıcı’nın eserinde (Ardıcı 1991: 55, 56, 57, 62, 63) birçok bilgiye rastlamak mümkündür. Başlıca istihbarat talepleri arasında; Makedonya ile ilgili toplumsal bilgiler, bölgedeki diğer gruplar ve Makedonya’nın siyasi manzarası yer almaktadır.

“Yücelci Tevkifatı”

Yücel teşkilatının genişlemesi, dönemin iktidarının dikkatini çekmiş ve toplu olarak yapılan üç tutuklama ile teşkilat sona ermiştir. İlk tutuklamalar 19 Eylül 1947 tarihinde başlamıştır (Murat 2010: 6). Tutuklamalar ve mahkeme sürecinde,

Refik Özer’e göre, “teşkilatın” beslendiği ideolojik kaynaklar arasında ise; Atatürk’ün “Büyük Nutku”, Mehmet Akif’in “Safahat”ı, Ziya Gökalp, Mehmet Emin, Namık Kemal ve Yahya Kemal yer almaktadır.

Teşkilatın kurucuları arasında yer alan Şuayb Aziz, Ali Abdurrahman, Nazmi Ömer ve Adem Ali, 24 Şubat 1948 tarihinde idama mahkum edilmiş ve idam kurşuna dizilme suretiyle gerçekleştirilmiştir.

teşkilata isnat ettirilen suçlar arasında başat rol oynayanlar; “rejim karşıtlığı”, “Yugoslavya’yi yıkma teşebbüsü”, “anti-komünizm”, “Türkiye ile olan bağıntı”, “diğer illegal teşkilatlar ile işbirliği içerisinde olma”, “emperyalist dünya ile temas kurma” iddialarıdır (Makedonya Halk Cephesi, 1948: 93-97) Bahsedilen üç davada önce tutuklanan sonra da hüküm giyen yüzü aşkın insan bulunmakta ve bunların yarısından fazlasını öğretmenler oluşturmaktadır. Diğer tutuklular ise yoğunluklu olarak dönemin Türk aydınları ve esnaflarından müteşekkildir (Murat 2010: 6). Teşkilatın kurucuları arasında yer alan Şuayb Aziz, Ali Abdurrahman, Nazmi Ömer ve Adem Ali, 24 Şubat 1948 tarihinde idama mahkum edilmiş ve idam kurşuna dizilme

suretiyle gerçekleştirilmiştir. Diğer 60 kişi ise, 20 yıllık mahkumiyetten (O dönemde müebbet cezası olmadığı için en fazla 20 yıllık hapis cezası bulunmaktadır), 1 aylık sürgünde çalıştırılma cezasına kadar olan müeyyide yelpazesine tabi tutulmuşlardır (Özer 1998: 11-15).⁸

Yücel teşkilatına dair olumlu bir bakış içerisinde olan eserlere müracaat edildiği takdirde, teşkilatın halk itibarında olumlu rol oynamasının ve faaliyetlerinin, dönemin siyasal erkini bu tevkifata zorladığı düşüncesi ortak bir kanı olarak yer almaktadır. Ancak Deliorman; 1947 yılının sonlarına doğru Sovyet baş delegesi Vişinski ile Türkiye’nin Birleşmiş Milletler baş delegesi Selim Sarper arasında yaşanan polemige dikkat çekmekte ve Selim Sarper’in konuşmasının Yugoslavya’da bulunan “Türk düşmanlığını” tahrik ettiğini düşünmektedir (Deliorman 1973: 192). Bu noktada, Türkiye’nin “mahkeme” sürecinde ne yaptığına bakmak yerinde olacaktır.

“Rumeli’nin Sesi” adlı derginin Ocak 2009 tarihinde “Eren Eriş Atala” tarafından yayınlanan “Yücelcilerle İlgili 2 Yeni Belge” yazısına kadar, Yücel teşkilatına dair neşriyatta, mahkeme sürecine dair tek haberin 9 Mart 1948 tarihli “Trakya Postası” adlı yerel bir gazetede yayınlandığı⁹ belirtilmektedir. Ancak Atala’nın yazısına bakıldığı takdirde, 28 Ocak 1948 tarihinde (idamların infazından yaklaşık bir ay önce), Şevket Bilgin tarafından da “Yeni Asır” gazetesinde, konuyla alakalı geniş

bilgiler sunulmaktadır (Atala 2009: 42). Ayrıca, Atala'nın gündeme getirdiği diğer belge ise; dönemin Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak ile yapılan bir röportajdır. Sadak; kendisine sorulan; "Yugoslavya'da on altı Türk'ün mahkûmiyeti ve bu işe bir konsolosumuzun isminin karıştırılması meselesi için ne düşünüyorsunuz?" sorusuna şu şekilde cevap vermiştir: "Bu hususta benim de malumatım sizinki kadardır. Filhakika bir nevi suikast oyunu tertip edilerek bazı Türklerin mahkemeye verildiği, bu aralarda konsoloslarımızdan birinin de isminin geçtiğini gazetelerde gördüm." Bu cevabın üzerine muhabir; "Bu hususta bir teşebbüste bulundunuz mu?" sorusunu sormuş ve şu cevabı almıştır: "Taraflımızdan herhangi bir teşebbüste bulunulmuş değildir."

(Atala 2009: 43). Yücel mensupları, Türkiye'nin bu olaya müdahale etmesini beklemişlerdir. Bu noktada tevkif edilen Mehmet Arıncı'nın şu sözleri dönemin "psikolojisini" özetler suretindedir: "En büyük tepkiyi, Türkiye'den bekliyorlardı. Fakat umdukları olmadı. Rahatça o masum dört can kardeşimizi ölüme gönderdiler..." (Arıncı 1991: 143).

Sonuç

Makalenin başında yer aldığı üzere "göç" Balkan Türkleri adına "kaçınılmaz" bir olgu durumundadır. Bu tevkifat ve akabinde gelişen olaylar neticesinde, "serbest göçlere müsaade" edilme tarihi olan 1952 yılından 1968 yılına kadar 170.000 civarında Yugoslavya Türkü Türkiye'ye göçmek durumunda kalmış (Çavuşoğlu 2007:137) ve bu süreç günümüze kadar devam edegelen bir durum olma niteliğini kaybetmemiştir.

Makalede belirtildiği üzere, Yücelciler, modern Türk tarihinde emsalleri (Jön Türk Hareketi-Cedidizm) görülmüş olan mektepli/aydın bir Türkçülük hareketi örneği olarak müşahede edilmektedir. II. Dünya Savaşı koşullarında ortaya çıkan bu hareket, Makedonya'da bulunan Türk topluluğunun haklarını savunmak ve bu topluluğu "gelenek dâhilinde modernleştirmek" gibi bir misyonu üstlendiği, faaliyetlerine bakıldığı vakit dikkati çeken bir husustur. Bunun yanı sıra basın yolu ile "efkar-ı umumiye" (kamuoyu) yaratma hassasiyeti taşıyan bu teşkilatın etkileri

Yücelciler, modern Türk tarihinde emsalleri (Jön Türk Hareketi-Cedidizm) görülmüş olan mektepli/aydın bir Türkçülük hareketi örneği olarak müşahede edilmektedir.

kuşkusuz Balkan Türklüğü tarihinde mühim bir mevki taşımasını gerektirmektedir.

“Yücel Olayı”ndan çıkarılabilecek bir diğer sonuç ise, Türkiye’nin maalesef siyasi sınırlarının dışında yaşayan ancak tarihsel coğrafyasında bulunan Türklerin haklarını koruma noktasında göstermiş olduğu zafiyetin bir emsali olarak teşkil etmiş bulunmasıdır. Boraltan Köprüsü türküsü ile “ağıtlaşan” bu sendrom, ne yazık ki Türkiye’nin soydaşlarının haklarını savunma noktasında temerküz eden bir güç olamamasından ileri gelmekte ve Türk Dünyası’nda yaşanan sorunlara “bigane” kalmasıyla neticelenmektedir.

II. Dünya Savaşı esnasında zuhur eden bu “mütevazı” cemiyet mütevaziliğini fazlasıyla aşan bir gayretle faaliyetlerini sürdürmüş ancak akıbeti ve bu akıbetin Makedonya Türklerine yansımaları oldukça “meşum” olmuştur. Bu makale, imkânları dâhilinde bu cemiyeti tanıtmaya çalışmıştır ancak bu konu ile ilgili yapılacak her çalışma, bulunacak her yeni belge bu cemiyetin Türk kamuoyuna daha iyi tanıtılması adına yararlı olacaktır.

- 1 “Ata Hoca” namı ile anılan bu kişi muhtemelen “Ataullah Kurtiş Hocaefendi”dir. Yıldırım Ağanoglu’nun “Üsküp Kitabı” adlı eserinden öğrenildiği kadarıyla, Ata Hoca Üsküp’te doğup, yüksek tahsilini İstanbul’da tamamlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu esnasında Üsküp’e geri dönen Ata Hoca, “Meddah Medresesinde” hem hadis hem de Arapça dersleri vermiştir. Medrese mütevelli heyeti ile “siyasi” anlaşmazlıkları bulunan Ata Hoca, 1938 yılında ulema meclisi üyeliğine atanmış ve 1948 yılında vefat etmiştir. bk. Yıldırım Ağanoglu, Üsküp Kitabı, 2. B, İstanbul: Fide Yayınları, 2008, s. 147.
- 2 Yıldırım Ağanoglu’ya göre, Bulgarların Üsküp’ü işgal ettiği yıllarda, Yücelciler Türkiye Cumhuriyeti’nin Üsküp Konsoloslugu’nun güvenliğini sağlamıştır. bk. Yıldırım Ağanoglu, **Yücel Teşkilatı**, İstanbul: Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, 2.B, 2006, s. 38.
- 3 Yücelciler ile ilgili bir makale yazan Sabahaddin Zaim ise bu dört kişiyi şu şekilde tasvir etmektedir: *“Şuayib... teşkilatın tabii ve gerçek başkanı ve Yugoslavya’daki Müslümanların en bilgilisiydi...Ali Abdurrahman irfan sahibi, kuvvetli bir sezgiye malik, hoş sohbet, gırgin ve otoriter hâliyle muhitinde sevilen, sayılan faal bir insandı...Nazmi Ömer...ağır başlı, temkinli hali ile güven veren bir münevverdi...Adem Ali...sessiz sedasız hâliyle kendini çevresine sevdiren, sakın fakat mertliğin timsali bir insandı...Bkz, Sabahaddin Zaim, “Hürriyetini ve İstiklalini Kaybetmiş Türkler ve Milli Türk Teşkilatı ‘Yücel’”, **Türk Göçmen ve Mültecileri Dernekleri Federasyonu: Türk Dünyası**, sayı:14, 1969, s.3.*
- 4 Altan Deliorman, gazetenin “el değiştirmesi” olayını şu şekilde anlatmaktadır: *“Moşa Piyade’nin Yugoslav Komünist Partisi olan Borba gazetesinde yayımlanan ve Türkiye’ye çok ağır hücumlarda bulunan “Bosfor Düdükçüsü” adlı başmakalesinin Birlik gazetesinde de Türkçe olarak yayımlanmasını istediler. Gazetenin genç ve ülkücü idarecileri bu isteği yerine getirmediler. Fakat, bu yüzden de gazeteden yavaş yavaş uzaklaşmak zorunda kaldılar. Birlik’in başına komünist idareciler getirildi ve gazete Makedonya’daki Türkçe yayın organı*

hâline sokuldu". bk. Altan Deliorman, **Yugoslavya'da Müslüman Türk'e Büyük Darbe**, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1973, s. 189.

- 5 Dönemin "Arnavutlaştırma" siyasetini Yaşar Aytek şu şekilde tasvir etmektedir: "Dünyada okul kuruluşunu yoktan var etmek çok güç bir şeydir... Stalin'in dümen suyunda yürüyen Yugoslavya, Türkiye'ye karşı soğuk harp içinde bulunmakta, Türkiye'den ne öğretmen, ne kitap getirebilmekte... Arnavutluk'la sıkı fıkı bulunulduğu o devrede Tito Arnavutları himaye etmekte... Birçok Türk, 'Türküm' demek şöyle dursun Arnavut mekteplerine gitmekte öyle ki, *eski Türkçe yazarı Abdülhak Hamit'e öğretmenlik teklif edildiğinde, 'Ben Arnavutum' diyerek bu çağrıyla kabul etmemekte...*" Bkz, Yaşar Aytek, "Yücel Olayı", İstanbul Gazetesi, 20 Mart 1974, s.2.
- 6 Salih Murat'ın tebliğinde, Boşnak Tarih Enstitüsünün kurucusu olan Adil Zülfikariç'in konuyla alakalı şu sözleri aktarılmıştır: "*Osmanlıların Balkanlardan çekilmelerinden sonra getirilen tüm toprak kanunlarının amaçları Yugoslavya'da, Müslümanları fakir fukara durumuna düşürmek ve yurtlarını terk etmek gayesiyle getirilmiştir... Dalmaçya'da gerçekleştirilen toprak reformuna, devlet Makedonya'da kıyasen orada malların Pazar değerlerinden 56 misli daha pahalı ödemiştir (Bilen bilir ki Dalmaçya'da taşlıktan ve tozluştan başka hiçbir şey yoktur)...* Yugoslavya'da yapılan toprak reformu Müslümanların mallarının gasp edildiği, haydutlar gibi çalındığı ve tam manasıyla bir soykırım ve genel bir trajedi olduğunu düşünüyorum". Bkz, Salih Murat, **Yücel Mahkemesi ve Hukuki Süreci**, Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, İstanbul, 2010, s.5.
- 7 Şerafettin Yücelden 26.2.1971 tarihli "Bizim Anadolu" adlı gazetede "Yücel" in beslendiği bir kaynak olarak Yahya Kemal'i sayar ve şu anektodu anlatır: "1946 yılının bir yaz akşamı arakadaşlar Üsküp'ün Zincir Tekkesi'nin sofasında oturuyorduk... Bilmem nasıl oldu, rahmetli Şuayib Efendi konuşma esnasında birdenbire Yahya Kemal'in 'Mohaç' adlı şiirini ezberden okudu ki hepimiz meftun olduk... *Bu efsunlu şiir bize güç vermiş, kavi düşmana karşı direnme azmimizi arttırmıştı*" bk. "Milliyetçi Yücel Olayı", **Bizim Anadolu**, 26 Şubat 1971, s.7.
- 8 Altan Deliorman, mahkeme sürecinde yer alan bazı isimler hakkında şu bilgileri vermektedir: "*Bu mahkemede, iddia makamını Savcı Yardımcısı Blagoje Popovski işgal etmekteydi. Türkiye'ye ve Türklere büyük bir düşmanlıkla saldıran bu Popovski, sonradan İstanbul Başkonsolosluğuna tayin edildi. Zira Türkler unutkan bir millettir. Yücel davasının olduğu günlerde Makedonya Adalet Bakanlığı makamında bulunan Pavel Şatef ise eski bir komiteciydi... Zamanında aç kaldığı günlerde İstanbul'da çıkan Son Posta gazetesinin Sofya muhabirliğini yapmış ve burada yayınlanan Deliorman adındaki Türk gazetesinin matbaasında yarı çıplak gecelediği çok olmuştu. bk. Deliorman, age., s.191. Hapishane süreci için ayrıca, bkz; Mehmet Arıncı, **Makedonya'da Müslüman Direnişi: Yücelciler 1947**, İnsan Yayınları, İstanbul, 1991.*
- 9 Haber, "Üsküp'te oynanan kanlı dramdan Medeniyet Utansın" başlığıyla ele alınmış ve şu cümlelerle tamamlanmıştır: "Öldürülen her Türkün kanını uzaklardan kalplerimize akıtıyoruz. Fakat, bir gün gelecek, onların intikamını düşmanlarımıza kan kusturarak kar kat alacağız. Şimdilik rüyalarımız içinde doğduğumuz yerleri şöyle hatırlıyor ve avunuyoruz." bk, **Trakya Postası**, 9 Mart 1948, s.1.

Kaynaklar

AĞANOĞLU, Yıldırım (2001), **Osmanlı'dan Cumhuriyete Balkanların Makus Talihi: Göç**, İstanbul: Kum Saati Yayınları.

Yeryüzü Mektupları: Üsküp Kitabı, 2. B, İstanbul: Fide Yayınları, 2008.

Yücel Teşkilatı, Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, 2.B, İstanbul: 2006.

ARDICI, Mehmet (1991), **Yücelciler 1947**, İstanbul: İnsan Yayınları.

ATALA, Eren Eriş (2009), "Yücelcilerle İlgili İki Yeni Belge", **Rumeli'nin Sesi**, sayı: 11.

AYTEK, Yaşar 81974), "Yücel Olayı", İstanbul Gazetesi, 20 Mart

BUYRUK, Yargan (1974), "Yücel ve Türklerin Örgütlenmesi", **Türk Dünyası**, sayı: 32.

ÇAVUŞOĞLU, Halim; "Yugoslavya-Makedonya'dan Türkiye'ye 1952-67 Kitleli Göçü ve Bursa'daki Göçmen Kesimi", **Baltam Türklük Bilgisi 4**, Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi, Eylül 2006, Prizren/KOSOVA.

"Yugoslavya-Makedonya Topraklarından Türkiye'ye Göçler ve Nedenleri", **Bilig**, sayı: 41,2007.

DELİORMAN, Altan (1973), **Yugoslavya'da Müslüman-Türk'e Büyük Darbe**, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

KUL, Mehmet (1974), "26.Yılında Yücel Şehitleri", **Türk Dünyası**, sayı: 32.

MURAT, Salih (2010), "Yücel Mahkemesi ve Hukuki Süreci", **Yücel Teşkilatı Paneli**.

ÖZER, Refik (1998), **Yücelciler**, Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, İstanbul.

Trakya Postası, 9 Mart 1948.

Yücel: İşpiyon-Terorist Teşkilatının Muhakemesi, Makedonya Memleket Halk Cephesi Heyeti, Üsküp, 1948.

YÜCEL DEN, Şerafettin (1970), "Pis Yücel", **Türk Dünyası**, sayı: 18.

YÜCEL DEN, Şerafettin (1969), "Quo Vadis ", **Türk Dünyası**, sayı: 14.

ZAİM, Sabahaddin (1969), "Hürriyetini Kaybetmiş Türkler ve Millî Türk Teşkilatı: Yücel", **Türk Dünyası**, sayı, 14.

ZAİM, Sabahaddin (1971), "Milliyetçi Yücel Olayı", **Bizim Anadolu**, 26 Şubat.